

נקודה למחשבה

מחשבה אקטואלית
מפרשת השבוע

פרשת שמות

עיון

דקדוקי בפסוק
יעורר לנו שאלה
מעניינת.

התורה מקפידה מאוד על
השימוש בלשון זכר לזכרים ולשון
נקבה לנקבות.

בואו נשים לב מה קורה בפסוקים

שלנו: ותבאנה,

ותדלנה, ותמלאנה, אלו

מילים המופיעות בלשון

נקבה כיוון שהן מתייחסות

לנקבות – בנות יתרו.

אך עכשיו חל מפנה:

ויבואו הרועים ויגרשו. הם

גרשו בנות, לא? מדוע לא

כתוב ויגרשוני?

הלאה, ויקם משה

וישיען. מעולה. הושיע בנות,

לשון נקבה. אך הנה, מהי הפעולה הבאה? וישק את צאנך.

מדוע לא צאנך, כפי שמתאים לכתוב על צאנך ששייך

לבנות?

הרב שמשון רפאל הירש זצ"ל מבין שבכך התורה

מבקשת להדגיש את יחסם של הרועים לבנות יתרו:

'רועים אלו, שכאז וגרשוני – בנסות נהגו בהן, כמו

משלהם היו, ולא עלמות'.

הרועים הללו, בגסות, הצהירו בפני הבנות: אם אתן

רוצות לרעות את צאנך, עליכן לחיות על פי חוקי הגברים.

עליכן להתרגל לפראות המאפיינת את הגברים כאן, לא

לשמור על ייחודכן וכבודכן כנשים ועלמות אלא להתחיל

לנהוג כאחד הגברים.

מנהיג של מנהיגים

חומש שמות הוא החומש בו עם ישראל מתלכד

והופך לעם. מחומש היחידים – חומש בראשית, אנו
עוברים לכרך ההיתוך של עם ישראל, ארץ מצרים.

בפרשת השבוע, הפרשה הראשונה בחומש זה,

אנו מלווים את משה, מנהיג העם, בשנים שקדמו
להכתרתו.

לאחר הצלתו מהיאור על ידי בת פרעה, שנותיו

הראשונות בארמון המלוכה והריגת איש מצרי שהכה איש

עברי מאחיו משה מתמודד עם

הלשנה מבית. אחיו היהודים

הלשינו לפרעה כי הוא הרג

מצרי.

והוא נאלץ לברוח,

לארץ מדיין. שישים שנה הוא

יהיה שם, איננו יודעים מה ארע

עמו בשנים ארוכות אלו.

התורה משתפת אותנו בסיפור

אחד:

ולכהן מדין שבע בנות

ותבאנה ותדלנה ותמלאנה את הרהטים להשקות צאנך

אביהן: ויבאו הרעים ויגרשו ויקם משה וישען וישק את

צאנך (שמות, כ, טז – יז):

משה רואה עוול ונזעק. הוא רואה את בנות יתרו

מגורשות על ידי רועים והוא קם ועושה מעשה. סיפור יפה.

אבל, מה התחדש לנו בסיפור זה? שמשה לא נשאר על

עמדו כשהוא רואה עוול? שהוא מוכן להסתכן בשביל

להציל מישוהו? אנו כבר יודעים זאת. הלא הוא נאלץ

לברוח ממצרים מחמת מעשה דומה. מדוע, מכל שישים

שנות גלותו, מספרת לנו התורה דווקא את הסיפור הזה?

שלהם ולא מאפשר להם להביא את עצמם לדי ביטוי.

מול עבודת הפרך הזו מדגישה התורה את מנהיגותו של משה. את ההזדעקות שלו מול ניסיון לכפות מישהו או מישהי לפעול בניגוד לאופי, לכישורים וליכולות האישיות.

מול מצרים שניסו לאבד את העם באמצעות איבוד הסיפוק של כל יחיד ויחיד עומד משה ומצהיר כי העם מורכב מפרטים. כל בודד שמממש את הפוטנציאל האישי שלו מצטרף לבודד אחר שמממש אף הוא את מי שהוא וכך נוצר עם מאוחד ושלים.

החומש אותו אנו מתחילים כעת, החומש בו עם ישראל נוצר, נקרא חומש 'שמות' ופותח במילים 'ואלה שמות בני ישראל'.

כי לכל יהודי יש שם. לכל אדם יש כח פנימי. יכולות אישיים, אופי מיוחד ותפקיד ספציפי שרק הוא יכול למלא בעולם.

כוחו של מנהיג הוא בכך שהוא יכול למנף יחידים מחד ולאחד אותם לעם מאידך. להדריך את כולם להתאחד סביב השיי"ת, סביב עבודת ה' וסביב התורה והמצוות ויחד עם זאת לתת לכל יחיד את הכלים לממש את הפוטנציאל האישי שלו ולהביא את כל כולו להגשמה ומימוש.

מי יתן ונצליח אף אנו ללכת בדרך התורה, לעבוד את ה' בכל לבבינו ומאודנו באמצעות הכוחות, הכישורים והיכולות שהעניק לנו ריבון העולמים.

עַל כֵּן אֲבָרִים שִׁפְלָגָת בְּנֵי וְרוּחַ וּנְשָׁמָה שִׁנְפַחַת
בְּאִפְיָנוּ וְלִשׁוֹן אֲשֶׁר שָׁמַת בְּפִינוּ הֵן הֵם יוֹדוּ וַיִּכְרְכוּ וַיִּשְׁבְּחוּ
וַיִּפְאָרוּ וַיְרַדְּמוּ וַיַּעֲרִיצוּ וַיִּקְדְּשׁוּ וַיִּמְלִיכוּ אֶת שְׁמֶךָ
מִלְּכָנוּ.

משה לא קיבל זאת בשום אופן. כל אדם זכאי – וחייב – לשמור על ייחודיותו. אסור לקבל סיטואציה בה אדם אחד מנסה לשלוט ולהשליט את דרכו על מישהו אחר שאופיו ותכונותיו שונים.

'ויקם משה, ויושיעו'. הוא מתייחס אליהן כמו שהן. הן בנות שבאו להשקות את צאן אביהן. הן אינן רועים ואיש לא ידרוש מהן להתחיל להתנהג ככאלה. ההצלה והישועה שעשה משה התמקדה בנקודה הזו. כל אדם צריך לשמור על מי שהוא ולא להיכנע לכוחות חזקים ממנו שדורשים ממנו לשנות את אופיו האישי.

החלק האחרון, וישק את צאנם, חוזר ומדגיש כי זו אינה פעולה מפעולות ההצלה.

'זאת עשה משה – לא כהצלה ולא מתוך נימוס כלפי נשים, אלא משום שבני אדם היו, שזה עתה שרויים היו בסכנה ועייפו, ולו היו גברים לא היה נוהג אחרת. לכן נאמר בלשון זכר 'וישק את-צאנם'. הוא עמד לימינן משום שנשים היו והוא השקה את צאנן מתוך חמלה לבני אדם שנרדפו עד לעייפה' (המשך לשונו של הרב הירש).

זו אינה הפעם היחידה שאנו מוצאים ניסיון לשבור-רוח באמצעות דרישה להתנהגות שונה מהאישיות והטבע.

כך מסבירים חכמים את עבודת הפרך בה העבירו המצרים את בני ישראל:

אמר ר' שמואל בר נחמן אמר ר' יונתן: מלמד שהיו מחליפין מלאכת אנשים לנשים ומלאכת נשים לאנשים.

עבודת הפרך לא התבטאה רק בקושי. היא התמקדה בחוסר היכולת לממש פוטנציאל. כאשר המצרים כפו את הגברים לעשות מלאכות המתאימות לנשים הם לא בהכרח גרמו להם לעבוד קשה יותר. אבל הם בהחלט גרמו להם להרגיש שהם עושים משהו שלא מתאים להם בכלל. משהו שמאבד את האישיות

רוצים להעיר? להאיר? | אתר 'נקודה למחשבה • הגות ומחשבה יהודית' | nekudalemachshava.co.il
מוזמנים לפנות בטלפון: 054-849-6992

מעוניינים לקבל 'נקודה למחשבה' בכל שבוע למייל? כתבו לכתובת moshe.oppen@gmail.com